

Infrastrukturdepartementet
Regeringskansliet

Kungliga bibliotekets remissvar gällande huvudbetänkandet Innovation genom information (SOU 2020:55)

Diarienummer: I2020/02346

Sammanfattning

- KB stödjer syftet i utredningens förslag till lag om öppna data, så som det beskrivs i portalparagrafen.
- KB stödjer att lagen ska gälla för forskningsdata som tagits fram med offentlig finansiering.
- KB ser att förslaget om krav på vissa särskilda upplysningar kan leda till ökade administrativa kostnader.
- KB ställer sig positivt till att tillhandahållande av särskilda värdefulla datamängder vid arkiv, bibliotek och museer kan ske med full kostnadstäckning.
- KB tillstyrker förslaget att det inte bör införas en bestämmelse om standardiserade licenser.
- KB ser att den exklusiva rättigheten att vidareutnyttja information vid digitalisering av kulturreсурser kan medföra en inlåsnings effekt.
- KB stödjer utredningens förslag om att ett bemyndigande ska införas i förordningen med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning avseende behov av föreskrifter.
- KB ställer sig positivt till att Myndigheten för digital förvaltning ska få i uppdrag att främja tillämpningen av den nya lagen.

Inledning - förslagets konsekvenser för Kungliga biblioteket.

Kungliga bibliotekets (KB) yttrande ska ses mot följande övergripande bedömning:

Information som innehålls av bibliotek undantas inte från lagens tillämpningsområde. 1 kap 4 § 4 i förslaget. Enligt 1 § 2st i

förslaget ger dock lagen inte rätt till tillgång till information. Rätten till tillgång till information regleras i annan lagstiftning (avsnitt 8.3.3 i förslaget).

Som allmän handling anses inte enligt 2 kap 14 § 3 TF en tryckt skrift, en ljud- eller bildupptagning eller någon annan handling som ingår i ett bibliotek eller som från en enskild har tillförts ett allmänt arkiv uteslutande för förvaring och vård eller forsknings- och studieändamål eller privata brev, skrifter eller upptagningar som annars har överlämnats till en myndighet uteslutande för något av de angivna ändamålen.

KB:s bedömning är därför att nationalbiblioteket i begränsad omfattning kommer att vara skyldigt att tillgängliggöra information efter en begäran. KB arbetar dock med att öppet och på eget initiativ tillhandahålla information och data för forskning, studier och innovation, inom de gränser upphovsrätten och reglerna om behandling av personuppgifter tillåter.

Information som KB kan vara skyldig att tillgängliggöra kan bestå av information som omfattas av upphovsrätt. KB återkommer till detta nedan.

1.1 Förslag till lag (2021:000) om öppna data och vidareutnyttjande av information från myndigheter och offentliga företag

KB stödjer syftet i utredningens förslag till lag om öppna data, så som det beskrivs i portalparagrafen. KB ser också att nationalbiblioteket utifrån sin instruktion fortsatt kan stödja utvecklingen och stimulera innovation genom att ytterligare öka tillgängliggörandet av information i form av öppna data.

10.4.2 Forskningsdata

KB tillstyrker att öppna datalagen ska gälla för forskningsdata som tagits fram med offentlig finansiering och gjorts tillgänglig genom ett institutionellt eller ämnesbaserat register.

Vetenskapsrådet samordnar Sveriges arbete med att införa öppen tillgång till forskningsdata. Målet är att en omställning ska vara genomförd senast 2026. Vetenskapsrådets uppdrag genomförs i samråd med bland annat KB, Riksarkivet och universitet och högskolor.

KB instämmer utifrån detta i att öppen tillgång till forskningsdata har en bred potential att användas utanför forskarsamhället av företag, privatpersoner och andra myndigheter för ökad innovation.

12.4.2 Krav på vissa särskilda upplysningar

KB ser att utredningens förslag om krav på vissa särskilda upplysningar kan leda till att KB:s verksamhet påverkas genom ökade administrativa kostnader. I vissa fall kan det vara mycket resurskrävande att utreda vem som innehar upphovsrätten eller vilken licensgivare information kommer från.

Utredningens förslag innebär ett utökat åtagande för arkiv, bibliotek och museer i jämförelse med vad som gäller enligt PSI-lagens 14 § om beslut om vidareutnyttjande. Utredningen har i denna del också frångått den bedömning som görs i öppna data-direktivet avseende arkiv, bibliotek och museer.

14.6.9 Särskilda värdefulla datamängder som tillhandahålls av bibliotek, museer och arkiv

KB stödjer förslaget att det i en särskild bestämmelse bör anges att avgifter för särskilda värdefulla datamängder som tillhandahålls av bibliotek, museer eller arkiv får beräknas i enlighet med de principer som utredningen redovisar i avsnitt 14.6.5, dvs. med full kostnadstäckning.

KB instämmer i att det är viktigt att tillhandahållandet inte innebär att annan grundläggande verksamhet påverkas negativt.

15.4 I Licenser

KB tillstyrker förslaget att det inte bör införas en bestämmelse om standardiserade licenser. Det är som utredningen påpekar i stället genom förvaltningsgemensamt utvecklingsarbete som de offentliga aktörerna kan arbeta med att ta fram gemensamma licenser och att främja användningen av sådana.

15.5.5 Digitalisering av kultureresurser

KB stödjer förslaget att ansvaret, bedömningen, beviljande och omprövning av en förfrågan om exklusiv rättighet vid tillhandahållande av tjänst av allmänt intresse ska ligga på den enskilde offentliga aktören, dvs på biblioteket, museet eller arkivet.

KB ser ett stort värde i att bibliotek, museer eller arkiv kan samarbeta med privata partners för att påskynda digitaliseringen av kulturarvsmaterial. Samtidigt är KB:s principiella hållning att kultureresurser som inte omfattas av upphovsrätt ska kunna tillhandahållas fritt.

National Library
of Sweden

När det kommer till att finna finansiering för digitalisering av kulturarvsresurser är KB:s hållning att avtal om en exklusiv rättighet vid tillhandahållande bör användas med försiktighet. Det finns annars en risk för en inlåsnings effekt i betydelsen att åtkomst till upphovsrättsligt fritt material i onödan begränsas. KB välkomnar därför att det införs en gräns för hur långa avtal som kan tecknas och att det därefter krävs en omförhandling för en eventuell förlängning.

16.2.4 Behov av föreskrifter

KB stödjer utredningens förslag om att ett bemyndigande ska införas i förordningen med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning som anger att myndigheten får meddela föreskrifter om innehållet i och utformningen av en förteckning över information som är av särskilt intresse för vidareutnyttjande.

Detta ter sig naturligt utifrån myndighetens uppdrag att främja öppen och datadriven innovation samt tillgängliggörande av öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga förvaltningen, vilket idag sker bl.a. genom arbetet med opnadata.se.

16.6.3 En främjandefunktion bör inrättas

KB stödjer att Myndigheten för digital förvaltning ska få i uppdrag att främja tillämpningen av den nya lagen, och att det införs en ny bestämmelse i myndighetens instruktion som tydliggör denna uppgift.

KB delar utredningens bedömning att det kommer att finnas behov av lättillgänglig och tydlig information, utbildning och stöd av bland annat teknisk och juridisk kompetens, vägledning samt forum för erfarenhetsutbyte. KB instämmer också i att det är av stor vikt att den nya lagens tillämpning följs upp, analyseras och utvärderas.

Övrigt

KB anser att rättigheter enligt lag om rätt till fotografisk bild bör undantas i 1 kap 4 §.

Beslut i detta ärende har fattats av riksbibliotekarie Karin Grönvall efter föredragning av handläggare Göran Konstenius, Martin Malmsten samt verksjurist Mats Niklasson.

Karin Grönvall
Riksbibliotekarie